کتاب‌هایی که دانش‌آموزان، صحنه‌گردان اصلی آنها هستند

نیمکت نشین ها

یونس فردوس
روزنامه‌نگار

این تصور که گمان کنیم با آغاز ماه مهر و بازگشایی مدارس، پرونده مطالعات غیر درسی بسته می‌شود از نظر نگارنده تا حدودی اشتباه است. یعنی فکر کنیم همین که مدارس باز شد و درس‌ها روی غلتک افتاد دیگر باید عطای برخی فعالیت‌ها را به لقایش بخشید و دو دستی به کتاب‌های درسی و تمرین‌ها و تکالیف چسبید. اصلا مگر می‌شود؟ بالاخره محصل هم انسان است و نیازهایی دارد. نیاز به گذراندن اوقاتی فارغ از درس و مشق و مدرسه و معلم و علاوه بر این که می‌تواند زمینه دریافت بهتر نکات آموزشی را فراهم کند، می‌تواند زمینه ایجاد خلاقیت هم شود. یکی از فعالیت‌هایی که به کرات دیده شده پدر و مادرها زمان مواجه شدن با آن، برخوردهای شدید کرده‌اند، مطالعه آزاد است. همین که پدر و مادر می‌بینند فرزندشان کتابی غیردرسی در دست دارد با عباراتی نظیر «حالا چه وقت این کارهاست؟» یا «به جای این کار ابهتره به درست برسی» در واقع مانع این می‌شوند که فرزندانشان با کتاب خود را سرگرم کند و لحظاتی را از درس و تکلیف دور شود. این در حالی است که کتاب‌ها از بهترین سرگرمی‌های موجود برای این گروه سنی به‌شمار می‌روند که علاوه بر ایجاد لحظاتی هیجان‌انگیز می‌تواند بر تجربه‌های آنها نیز اضافه کند.

در این شماره به مناسبت بازگشایی مدارس و آغاز مهر سراغ آثاری رفتیم که دانش‌آموزان و نوجوانان نقش‌آفرین آنها بوده و اتفاقات حول محور آنها روی داده است. کتاب‌هایی که می‌تواند در تازه‌ای از جهان‌های متفاوت را روی نوجوانان و مخاطبان خود باز کنند. کتاب‌هایی که علاوه بر نوجوان‌ها به پدر و مادرها نیز توصیه می‌شود تورقی کنند شاید تشویق شوند به فرزندانشان نیز اجازه کتاب‌بازی بدهند.

دروازه مردگان

در این رمان خواننده با نوجوان‌هایی روبه‌روست که بی‌سرپرست یا بدسرپرست هستند و به همین دلیل در خانه‌ای قدیمی مشغول قالی‌بافی‌اند. شخصیت‌هایی که در عصر قاجار زندگی می‌کنند و هرکدام قصه‌ای دارند و می‌شود ساعت‌ها نشست پای قصه زندگی آنها و متوجه گذر زمان نشد، هرچند این تمام قصه نیست، بلکه این کتاب یك سه‌گانه (همان سه‌جلدی) است که تاکنون دو جلد آن منتشر شده که در جلد اول شخصیت اصلی به واسطه‌ای با دنیای مردگان ارتباط برقرار می‌کند. مدرسه رفتن نوجوان‌ها هم وجه دیگر این کار است که در روزگار قاجارها امری غیرعادی محسوب می‌شده و در نهایت مکتبخانه و رفتن پیش ملای مکتبخانه برای آموختن سواد خواندن رسم بوده، ولی حمیدرضا شاه‌آبادی در این داستان‌ها تصویری از فضای مدارس نوین را نیز برای خواننده‌اش و سختی‌هایی که در این مسیر وجود داشته، ترسیم کرده است.

محمدجواد و شمشیر ایلیا

این بار یك نوجوان پا به عالمی می‌گذارد که باور کردنی نیست. او به سفری می‌رود که تا مدت‌ها از ذهنش پاك نمی‌شود. در این رمان محمدجواد وارد عالم حروف و صداها می‌شود تا یك دوست قدیمی را پیدا کند. دوستی که مدت‌ها به واسطه بازی‌های رایانه‌ای و مشغولیت‌های دیگر از او دور شده است. محمدجواد در این رمان از زیرزمین خانه خود در یك شب که تنها مانده به سفری می‌رود که آینده‌اش رقم می‌خورد. اگر بگوییم قرار است در این رمان خواننده وارد چه باغی شود ممکن است با پیشداوری آن را کنار بگذارد، ولی توصیه می‌کنم اعتماد کنید و بابت این اعتماد پشیمان نشوید. فاطمه مسعودی در رمانش تلاش کرده هم قرآن را با داستانش آموزش دهد و هم سفری به باغ معارف قرآنی داشته باشد تا خواننده‌اش بی‌نصیب نماند.

مترسك مزرعه آتشین

نوجوان‌ها از یك سنی به بعد گرفتار پرسش‌هایی می‌شوند که می‌تواند مسیر زندگی آنها را تغییر دهد. پرسش‌هایی که ریشه در شخصیت آنها دارد و به عبارتی مسیر بزرگ شدن و اصطلاحا مرد شدن آنها را تعیین می‌کند. داوود امیریان در این رمان تلاش کرده تا با ساختن یك شخصیت لوس و نُنُر به اسم آیدین خواننده را در موقعیت شخصیت داستانش قرار دهد که یك اتفاق او را در موقعیت مرد شدن قرار می‌دهد؛ اتفاقی که مردان بسیاری را روانه جامعه کرد و به عبارتی دانشگاه انسان‌سازی بود. در این رمان خواننده در فضای یك انتخاب سخت قرار می‌گیرد که آیدین آن را قرار است رقم بزند و موقعیت‌های سختی را از سر بگذراند که پس از اتمام آنها دیگر خبری از آن پسربچه لوس و نازنازی نیست!

در این شماره به‌دلیل بازگشایی مدارس و آغاز مهر سراغ آثاری رفتیم که دانش‌آموزان و نوجوانان نقش‌آفرین آنها بوده و اتفاقات حول محور آنها روی داده است

نرگس

این کتاب قصه و ماجرای خواهر و برادری را در روزهای انقلاب بازگو می‌کند. در واقع برای نوجوان‌های امروز که شاید بسیاری از موضوعات را تجربه نکرده باشند، این رمان شاید بتواند بخشی از تجربه آنها را شکل دهد. چون «نرگس» می‌خواهد نشان دهد قیمت و ارزش برخی چیزها که به مرور زمان امری عادی تلقی می‌شوند، کم نیست و بسیاری برای به دست آوردن آن خون دل‌ها خورده‌اند.

نرگس در این داستان به‌خاطر موضوعی اجازه ورودش به مدرسه گرفته می‌شود و نمی‌تواند در کلاس‌ها شرکت کند و برادرش برای این‌که بتواند کاری برای خواهرش انجام دهد، وارد مبارزه می‌شود که در واقع پله اول برای جنگیدن است، جنگیدن برای چیزهایی که فکر می‌کنیم ارزش دارند. رحیم مخدومی در این رمان، تصویری از نوجوان‌هایی را نشان می‌دهد که برای رسیدن به خواسته‌هایشان تلاش می‌کنند و این‌که موفق می‌شوند یا نه را بهتر است خودتان بخوانید!

آن بیست و سه نفر

داستان کربلا تکرار می‌شود. سیدمرتضی آوینی می‌گوید کسانی که می‌خواهند ما را بشناسند داستان کربلا را بخوانند. جنگ تحمیلی هم تکرار تاریخ بود. نوجوان‌هایی که درس و مشق و مدرسه را رها کردند تا برای دفاع از وطن در صحنه حضور داشته باشند و یك وجب از خاك را زیرپای دشمن نبینند. در مرور سال‌های جنگ تحمیلی کم نیستند نوجوان‌هایی که در سنگرها هم سلاح دست گرفتند و هم در زمان‌هایی که فرصتی ایجاد می‌شد درس خواندند و سنگر کسب علم را نیز خالی نکردند.

این کتاب روایت ۲۳ نوجوان است که در جبهه‌ها پابه‌پای مردان جنگی آمدند تا این‌که اسیر شدند. روایتی از هشت ماه اسارت در استخبارات عراق و دیدار با صدام حسین که زمینه یك اسارت هشت ساله بود. نوجوان‌هایی که هرکدام مانند یك مرد با رفتارشان عراقی‌ها را به زانو درآورده و تسلیم کردند. این کتاب روایت آن روزهاست؛ روزهایی که نوجوان‌هایی که زمانی پشت میز و نیمکت‌ها می‌نشستند پشت خاکریزها سلاح دست گرفتند تا دشمن طمع این خاك را از سرش بیرون کند. احمد یوسف‌زاده در این کتاب روایتی از روزهایی که در بازداشتگاه استخبارات عراق اسیر بوده‌اند را نوشته؛ روزهایی که باید پشت نیمکت می نشستند.

